

Слова вдячності й пошани Раїсі Руй

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острог

Газета «Замкова гора» вже повідомляла про щорічну наукову конференцію «Острозькі краєзнавчі читання» та збірник (уже XI-й) за її матеріалами. Нинішнє число збірника було видано на пошану довголітньої праці **Раїси Руй** на ниві збереження, реставрації і музеєфікації пам'яток історико-культурної спадщини. Пані Раїса нещодавно відзначила свій поважний ювілей. На сторінках збірника можна прочитати статтю кандидатки мистецтвознавства **Ярослави Бондарчук**, яка свого часу працювала під керівництвом ювілярки про життєвий шлях і плідну працю очільниці Острозького краєзнавчого музею і Державного історико-культурного заповідника м. Острога 1968 – 1987 років. Нижче подаємо стисло скорочений – через обмеженість газетної площі – варіант матеріалу шановної Ярослави Бондарчук. З повним викладом цікавої статті можна ознайомитися у згаданому збірнику, який, крім друкованого варіанта, має й електронну версію на сайті «Острозький замок», заглянути куди рекомендую всім читачам рубрики.

Позитивні наслідки невтомної праці Раїси Руй на благо музею мали і мають до сьогодні неабияке значення для культурного розвитку нашого древнього міста. Ця стаття, написана на основі збережених документів, спогадів музейних працівників та Раїси Федорівни, – скромний вияв пошани і подяки від усього колективу музею цій скромній безкорисній жінці, якій цюгоріч виповнюється 80 років.

Раїса Федорівна народилася 8 грудня 1939 р. в селі Солов'є Славуцького району Хмельницької області. Мама Руй – Ольга Єрофіївна – працювала у колгоспній ланці, батько – Федір Миколайович – загинув від рук німецьких окупантів 1943 р. Коли закінчилася війна, Раїсі було 5 років. Післявоєнне дитинство було нелегким.

Закінчивши початкову школу в Солов'ї, у 5 – 7 класах училася в Нетішинській семіричній школі. 1953 р. поступила в Острозьке педучилище, яке через 2 роки перевели в Костопіль. Здобувши 1957 р. диплом, за направленням працювала в школі с. Городище Висоцького району Рівненської області. Через брак учителів доводилося викладати, що прийдеться, – фізику, хімію, математику, географію, історію...

Пропрацювавши 2 роки, Раїса Федорівна перевелася ближче до мами в Острозький район, учительвала у Віллі і Кутянці. 1960 р. поступила на історичний факультет Львівського університету. Три роки очолювала восьмирічну школу ім. Королівки в селі Харалуг біля Корця. Працювала завучем у середній школі в селі Сіянци та 1 рік учителем історії в Острозькій СШ №1. На той час мама й вітчим Брудик Панас

П Телепрограма

Мойсейович переїхали жити до Острога.

15 квітня 1968 р. Р. Ф. Руй була призначена на посаду директора Острозького краєзнавчого музею. На той час їй було 29 років. Однією з найцікавіших сторінок початкового періоду Р. Ф. Руй у музеї була співпраця з київським архітектором **Оленою Годованюк**, яка в цьому році відзначила свій 90-літній ювілей.

У середині 1970-х років замок князів Острозьких був перекритий гонтом. 1978 р. за проектом ризького художнього комбінату на нижньому поверсі замку було створено експозицію, у якій було представлено найцікавіші археологічні знахідки, а також документи, речі, книги, твори мистецтва, що розповідали про середньовічний період розвитку Острога. У центрі залу встановили макет міста XVI – XVII ст., виготовлений ризькими майстрами. На другому поверсі створили експозицію художнього відділу. Окрасою музею стали сатилініки, зроблені у середньовічному стилі львівським майстром **Олегом Боньковським**.

Радісною подією було святкування 400-річчя книгодрукування в Україні 1978 року. До цієї знаменної дати Острозький музей провів наукову конференцію, яка збирала весь цвіт української історичної науки та визначних закордонних учених. На місці розташування приміщення Острозької слов'яно-греко-латинської академії XVI – XVII ст. було встановлено пам'ятку стелу у вигляді розгорнутої книги. Автором проєкту пам'ятника був відомий львівський архітектор і реставратор **Костянтин Присяжний**.

Для кращого збереження ар-

хітектурних пам'яток Острога й використання їх для музейних експозицій необхідне було створення історико-культурного заповідника. Підготовка документів для ухвалення відповідної постанови Кабінету Міністрів і Верховної Ради України стала однією з найважливіших справ, якою доводилося займатися директору музею наприкінці 70-х – на початку 80-х років. 11 серпня 1981 р. постановою ради Міністрів України № 413 комплекс архітектурних пам'яток Острога та його околиць було оголошено Державним історико-культурним заповідником м. Острога. На виконання цієї постанови 11 вересня 1981 р. рішенням виконавчого комітету Рівненської обласної ради народних депутатів на основі Острозького краєзнавчого музею був створений ДІКЗО.

Однією з найбільш болючих і складних проблем, які постали перед Раїсою Федорівною, була проблема нового перекриття Острозького Боговлявського собору XV – XIX ст. Він був недіючим із 1960-х років. Молода директорка насамперед підготувала документацію на ремонт собору, найперше – куполів. Щоб їх позолотити, потрібно було розв'язати багато проблем, зокрема, переконати високопосадових бюрократів, які, піддаючись антирелігійній пропаганді, вважали, що хрести й куполи на недіючому храмі взагалі непотрібні. Старання Раїси Федорівни були не даремні. Її підтримали тодішній заступник голови Ради

Закінчення на 7-й стор. >>>

Слова вдячності й пошани Раїсі Руй

Міністрів УРСР **Петро Тронько**, директор Острозького автопарку **Михайло Асташенко** та багато інших. Після позолоти

ді, але монастирські корпуси, оборонні стіни й вежі перебували у запустінні від середини XIX ст., коли монастир покинули брати-францисканці. Наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років за проєктом О. М. Годованюк працівники Львівських реставраційних майстерень виконали необхідні роботи по консервації та реставрації келій монастирських корпусів, оборонних стін, перекрили гонтом унікальну споруду поч. XVII ст. – так звану піч князя Януша, біля якої 400 років тому обігрівалася сторожа монастиря. Водночас тривала реставрація Луцької вежі, яку готували для Музею книги і 10 грудня 1985 р. його урочисто відкрили. На сьогодні він є справжньою скарбницею стародруків XV – XVIII ст. і цінних видань XIX – XXI ст.

Особливе занепокоєння викликав у Раїси Федорівни споруда римо-католицького костелу, в якому від його закриття 1963 р. містилася дитяча спортивна школа. У січні 1983 р. її перевели в приміщення школи №1, а костел було передано заповіднику. Костел тоді був аварійним. Навесні та влітку 1986 р. у храмі було проведено реставраційні роботи, які врятували споруду від знищення.

На балансі заповідника був і архітектурний комплекс Межиріцького Свято-Троїцького монастиря. Церква була доглянута завдяки старанням священника **Володимира Бобровницького** і грома-

ди, але монастирські корпуси, оборонні стіни й вежі перебували у запустінні від середини XIX ст., коли монастир покинули брати-францисканці. Наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років за проєктом О. М. Годованюк працівники Львівських реставраційних майстерень виконали необхідні роботи по консервації та реставрації келій монастирських корпусів, оборонних стін, перекрили гонтом унікальну споруду поч. XVII ст. – так звану піч князя Януша, біля якої 400 років тому обігрівалася сторожа монастиря. Водночас тривала реставрація Луцької вежі, яку готували для Музею книги і 10 грудня 1985 р. його урочисто відкрили. На сьогодні він є справжньою скарбницею стародруків XV – XVIII ст. і цінних видань XIX – XXI ст.

На закінчення хочеться від усього колективу побажати Раїсі Федорівні здоров'я, уваги й турботи від рідних і близьких. Дорога Раїсо Федорівно, ми пам'ятаємо, як багато Ви зробили для музею, шануємо й любимо Вас. Нехай береже Вас Господь!

Ярослава Бондарчук. Руй Раїса Федорівна – директор Острозького державно-історико-культурного заповідника // Острозький краєзнавчий збірник. – Випуск XI. – Острог, 2019.